

a parlamenti választás kihirdetője, még szavazategyenlőség esetén sem dönthetem el szavazatommal a választást. Férfiakat kell kiszemelni ennek az annyira egyszerű és praktikus dolognak a végrehajtására.

Mrs Lees leányával résztvett a nyáron Budapesten tartott választójogi kongresszuson. Tagja volt az angol delegációnak s fáradhatatlanul résztvett a kongresszus minden munkájában. Elragadtatásának és hálájának a Feministák Egyesületének felajánlott adományával is kifejezést adott.

□□

□□

□□

Nőies munkakörök.

Irta: TÁBORI KORNÉL.

I.

— Képek a fővárosi szemételepről. —

Csábító színekkel integet felénk egy csomó külföldi hír, amely a nő lelkének, tudásának és munkájának megbecsüléséről szól. »A Nő« első számának közleményeiből olvassuk: Berlinben most nevezték ki az első női iskolaorvost, Zürich város tanácsa az egyik közgyámi állásra nőt választott meg, Poroszországban a női fogházak vezetését — a wronkei nagyszerű példa után — nőkre fogják bízni, Christiániában az egyik esküdtszék elnökévé asszonyt választottak és így tovább, egészen a fehér cár fekete bi-

A szemételep munkásai.

Szőnyi Lajos felvétele

rodalmáig, ahol a lelkek szabadságát fojtogatják s ahol most mégis megengedte a kereskedelemügyi miniszter, hogy a müegyetemet végzett nők az állami vasutaknál mérnökök lehessenek. Elmondja egy hiradás, hogy az amerikai Oregon államban a női irodai alkalmazottak minimális heti munkabére az új törvény szerint negyven korona, amiért napi nyolc óra husz percnél tovább dolgoztatni nem szabad.

S mikor ezek a csillogó ködfátyolképek elvonulnak előttünk, a kezünkbe akad egy magyar dokumentum. Lá-

tunk ebben is dolgozó nőket, látunk munkaalkalmat, amely foglalkoztatást nyújt asszonyoknak, leányoknak, sőt főképen nekik. Ez a dokumentum a most megjelent évi jelentés — a fővárosi szemételepről, a szentlőrinczi »szemétbányáról«, amelyet a Cséry-féle vállalatától váltott meg a fő-

Rongyválogatók.

Szőnyi Lajos felvétele

város. A közönség szélesebb rétegei előtt ugyszólván teljesen ismeretlen világ ez, amelynek belsejébe, a kavargó bűz, a leselkedő fertőzés, a legalsóbbrendű emberi munka, a szeméten tengődő, kutyákkal viaskodó éhség rejtelseibe érdemes bepillantani, mert ebben a rettenetességben emberek, főképen nők dolgoznak, akiknek életalapja, örök világa: a szemét.

A foglalkozásnak sokféle fajtája kínálkozik a szemételepen. Dante az emberi szenvedések egyik fejezetébe illeszthette volna be például az ugynevezett »fedett szemétfeldolgozó műhelyt.« Kizárólag női munkások dolgoznak itt és napról-napra, reggeltől estig hosszú, futószőnyegszerű szövetcsikon vonul el előttük a szemét. S a nők ott állanak és a vegyes szemétből kiszedik az üveget, a csontot, a papírt és más meghatározott részeket, kiszedik a félig elégett szenet, a kokszt, amely akkora mennyiséggé növekedik, hogy ezzel fűtik az egész telepet, a mozdonyokat, amelyek a szemétszállító vagonokat vontatják. Három korona ezeknek a nőknek a napibérük s ezért nemcsak ezt a szakadatlan munkát kell nekik teljesíteni, hanem odaadják tüdejüket, szemüket, egész testüket annak a veszedelemnek, amelyet az ilyen munka magában rejt. A száz-ezernyi helyről összekerült szemét magával hozza a rettenetes kórok, ragályok csiráját s ez nekitámad azoknak a szerencsétlen nőknek, akik itt dolgoznak. Szerencsétlenek? Boldogok — mondják azok, akik — nagyon sokan — még a szemétválogatásból is kirekedtek.

Ugyanilyen irigyelt »pozíciót« töltenek be azok a nők is, akik a szemétből kikerült rongyokat válogatják. Kiszedik a fehér, színes rongyot, külön a nedveset vagy az olajosát. Milyen helyekről, milyen rettenetes szerepek tel-

jesítése után juthatnak rongyok a szemébe! Sokszor egészen ép ruhadarabok, ágyneműek kerülnek elő: ilyen holmikát senki sem dob a szemébe, ha csak valami ragály, vagy undorító dolog szennye nem tapad hozzá. S most ezek a válogató asszonyok kezébe jutnak. Valósággal belébjúznak a rongyba. Rajta taposnak, maguk elé halmozzák, s a kiválasztott darabokat a fejük fölé akasztják. Ott gőzölög a sok rongy, ott szárad meg, amikor azután zsákba rakják és a tisztítóba viszik.

Künn a szabad ég alatt a telep szemémezőin is folyik a munka. Itt akkordban dolgoznak a nők. A poshadó büzdombokat turják, kutatják: van-e bennük valami »értékes.« Amit kihalásznak, azt kilogrammonként veszi át tőlük a város, illetve a vállalkozó. Itt legalább levegőn folyik a munka, de a nyomoruság a kemény téli időben szívesen cserélné fel a szabad levegőt a munkaszobák meleg, rongygőzös füledtségével.

— Azok ott benn nem fáznak — mondják a megémbereedett testű, fagyos kezű nők, s mint valami nagy-szerű karrier integet feléjük a reménység, hogy talán ők is bejuthatnak a gyilkos levegőjü szobákba, ahol három korona biztos pénzt fizetnek. Egyelőre azonban a fagyos

találtam, ami a konyhára kellett, az idén azonban még a szemét is silányabb. Krumpli csak akkor kerül bele, ha egészen rossz, a sültkrumplit pedig úgy kiszedik a héjából, hogy alig marad benne valami. Nagy a szegénység, még a szemébe se jut semmi...

A szegény asszony, aki egyébként »családfentartó«, mert a béna férjét és az unokáját tartja, hónapok óta a szemétből látja el a nyomorult háztartást. Most télen a fagyos szemétből vágja ki a romlott ételmaradékokat, s ha mást nem talál, a héjhoz tapadt sültkrumpli-maradványokat viszi haza.

Ez csak egy látogatója a szemétnak, de van sok száz, aki naponta a szemétre jár, mint más a piacra. Így látják el a nők a háztartást, s ha ez a rettenetes segítő mód nem volna, az éhenhalás teregetné fekete szárnyait a nyomor tanyáira. Így a gyomrokba mégis jut valami, s ki gondolna azzal, hogy a szemétből kihalászott ételnek még veszedelme van, hogy ragályokkal, egész életet megrontó förtelmekkel lesznek teli családok tőle.

Egy tanítónő mesélt megdöbbentő adatokat ezekről a szeméten élőködőkről.

— Az iskolában — mondta — az apró leánykák ré-

Szemétválogató nők munkaközben.

Szőnyi Lajos felvétele.

szemetet kell turni, s amikor már a megdermedés akadályozza őket a munkában, tüzet raknak a szemémezőn s e fölött melengetik merev kezüket.

Jövőre már többen juthatnak be a fedett munkahelyiségekbe, mert a jelenlegi szemétfeldolgozó »gyár« nem győzi a munkát s az a terv, hogy májusban újat építenek. Akkor megszorodik a munkaalkalom a »dolgozó nők« számára. Addig, ha nem lehet a szemétből keresni, megpróbálják, hogy — megéljenek belőle, megéljenek abban az értelemben, mint a kóbor kutya, amely mohón habzol bele a szemetesládába.

A szemételepi sétánk alkalmával láttuk, amikor az asszonyok és gyermekek raja »legelt« a szeméten. Ezek nem rongyot, nem üveget, hanem ételmet kerestek a rothadó szemétlavinában.

— Minden rosszabb lesz, — mesélte egy öregasszony, — még a szemét is. Tavaly mindennap szépen meg-

vén hihetetlen dolgokról győződtem meg. Vannak családok, amelyek minden ruhaneműt, ágyneműt a szemétből fognak ki. Kenyeret, gyümölcsöt, husneműt visznek haza, sőt az iskolai írószerek is a szemétből valók. S az apróságok, akik ebből a rettenetességből élnek, állandó veszedelemben vannak. Így jutott multkor egy leányka veszedelmes kiütésekhez, a másiknak csupa fekély lett az arca, mert a szemétből kiszedett párnán aludt. A tanítónő maga is veszedelemben forog, ha tanítványaival érintkezik. Pedig érintkeznie kell a legközvetlenebb módon.

Ez a tanítónő még csak szomorú megfigyelésekről beszélt. Egy másik hivatását súlyos betegséggel fizette meg. Egy leánykától kapta a borzalmas ragályt s amint kiderült, a leányka a szemételepre járt ki segíteni az anyjának.

S az anyák mennek és boldogok arra a hirre, hogy

tavaszkor lesz új gyár a telepen, új gyár, új rongyokkal, új piszokkal, amelyet elmehet turni a lány is: a nagyobbik, s talán a kisebbiknek is jut hely. És innen nem kergetik el a leányokat, asszonyokat, mert ez »nőknek való munka« — amint a telepen mondják.

A »nőknek való munka« pedig szaporodik: a házi-

szemét ma már másfél milliónyi métermázsza évenként Budapestén, az utcai pedig hetedfélszáz ezer métermázsza felé jár. S amint a szemét adja a mi nőinknek a munkakalmat, eszünkbe jutnak ismét azok a külföldi hírek, amelyek ugyancsak a nők foglalkoztatásáról szólnak...

A Feministák Egyesülete tagjaihoz!

Egyesületünk pontosan fizető tagjainak a lap díjtalanul jár.

Szerdán, f. hó 21-én este 6 órakor a Pesti Lloyd-társaság disztermében **Nagy Sándor** festőművész, a dekoratív művészet nagy mestere, előadást tart e címen: A női ruházat bírálatja művészeti szempontból. Jegyek 3 és 2 K-ért, tagtársaink számára 2 és 1 K-ért kaphatók egyesületünkben és a Bárd-féle színházjegyirodákban. Ifjúsági csoportunk tagjai a helyszínén válthatnak személyükre szóló karzatjegyet 40 fillérért.

Csütörtökön, 29-én, este 6 órakor egyesületünkben: **Bédy-Schwimmer Rózsa**: Felneveltek pályaválasztása. Új női pályák. Nők mint idegenvezetők, stb., stb.

Február 10-én a Royal-szálloda disztermében **Hedwig Buschmann** (Berlin) tervező művésznő, a legegyszerűbb vonalú és szabású ruhák feltalálója tart előadást e címen: Die neue Frauentracht.

Vidéki előadások. Vágújhelyen január 17-én, Trencsénben január 18-án a Felvidéki Feministák Egyesülete meghívására dr. Giesswein Sándor országgyűlési képviselő tartott előadást. Nyiregyházán február 1-én ügyvezetőnk tart előadást a Szabad Liceumban, 2-án pedig ottani tagtársaink hívják össze értekezletet.

A lapunk érdekében kifejtett propagandával nagyszámu előfizetőt és több hirdetőt szerzett dr. Engel Zsigmond, dr. Deutsch Ernő, Dirnfeld Ianka, dr. Král Miklós, Lénárd Jenő, Opler Hugó, Szegvári Sándorné, Schlanger Melanle és számos más tagtársunk; példájuk követését összes tagtársaink szives figyelmébe ajánljuk. A lapért kifejtett írásbeli propagandát személyes ajánlásukkal támogatják: dr. Balassa József, Bogyó Samu, dr. Engel Zsigmond, dr. Gold Simon, Opler Hugó és egyes esetekben tagtársaink egész serege. Az elsőrendű eredmény fokozni fogja kiadóhivatalunk vezetőjének, Spády Adél tagtársunknak saját nagysikerű munkáján eddig is észlelt örömet.

Adományok:

A lap-alap javára: Dr. Engel Zsigmond 100.— kor., Molnár Viktorné gyűjtése (five o'clock teánál) 27.— kor., Ágoston Péterné 20.— kor.

Politikai propagandára: Legutóbbi kimutatás: 580.— kor. B. E. 10.—, összesen 590.— korona.

Lakáscim-változások sürgősen bejelentendők.

Pókháló sín.

Irta: SZIKRA

Szellemi függetlenség — ethikai alapon. Ez a pár szó fejezi ki legjobban mindazt, amire az emberiség a világ fennállása óta törekszik. Öntudatlan sóvárgással a tömeg, tudatos lelkesedéssel a vezérei — és mártírjai.

Ennek a haladásnak előfeltétele azonban az az ut-építés volt, amit lassan-lassan, tömörked vér és kín és csalódás és tévelygés árán az emberiségnek meg kellett találnia, ki kellett építenie. Az az út, amelynek legtávolibb végén a kőkorszakbeli ember lábnyoma porlik; az az út, amelyen ma az egymást megértés, az egymást segítés még csak éppen hogy mint megsejtett cél csillan fel előttünk a messzemesse magasságban.

Oly lassan, oly nehezen épült az az út, és annyian mentek tönkre — a legtöbbször csufosan — azok közül, akik nem akartak rajta maradni, hogy nem csoda, ha a múlt évezredek legnagyobb szellemei a mentést, a meggátolást abban látták, ha annak az utnak a kellős közepére sinpárt — igaz: arany-sinpárt — építettek. Azt mondták: »Ezen, kizárólag csakis ezen szabad haladnotok! Aki csak egy lépéssel idébb, vagy odább lép, aki le mer hajolni, hogy az

utszélen nyíló virág után nyuljon, — azt a kárhózatok kárhózata várja — a másvilágon.«

Ellenben, aki nem tért le róla, ölhetett, gyilkolhatott, rabolhatott (feltéve, hogy bizonyos formákhoz tartotta magát, p. o. háboru, párbaj, területfoglalás). Azon a sinpáron, amely a mennyországba vezetett, ezt mind meg lehetett cselekedni, — sőt még sok minden egyebet is, — de jaj volt annak, aki arról lelépett! — Ha mindjárt csak azért tette is, hogy körülnézzen, hogy az utána jövőknek tudást gyűjtsön, — tűzhalál, vagy legalább is kinpad igyekezett teste árán a lelkét az elhagyott sinpárra visszatérteni.

Ez így volt régen. S talán — lehet — jól is volt ez így; hiszen az emberiség olyan volt még akkor, mint a túlnőtt gyermek, akinek keze, lába, szeme mindent megfog, elér, meglát, akinek ereje csodával határos, ám az ítéllete, a lelki fegyelme még teljesen éretlen, kezdetleges.

Tüzes ostorral kellett azt a túlnőtt gyermekemberiséget arra a sinpárra szorítani, különben ki tudja, hová sodorta volna a világot, ki tudja, milyen uttalan utakra, milyen állati visszaesések borzalmába. Már pedig az emberiségnek csodásan — isteni kézzel — előírt menete, ren-

PARKSZANATORIUM
BUDAPEST
VI., ARÉNA-UT 84/b (Városliget)

Sebészet, Nőgyógyászat,
Urologia, Szülészet